

UNDERVISNINGS
MINISTERIET

Den 1. marts 2018

GRUND- OG NÆRHEDSNOTAT TIL FOLKETINGETS EUROPAUDVALG

Forslag til Rådets henstilling om fremme af fælles værdier, inklusiv uddannelse og den europæiske dimension i undervisningen

KOM(2018) 23

1. Resumé

Forslaget til rådsbenstilling udspringer af Paris-erklæringen om fremme af medborgerskab og de fælles værdier om frihed, tolerance og ikke-diskrimination gennem uddannelse, som blev vedtaget på det uformelle møde for undervisningsministre den 17. marts 2015 i Paris.

Formålet med forslaget til rådsbenstilling er at sikre demokrati på alle niveauer gennem at bidrage til forankringen af de fælles europæiske værdier, som nævnes i Traktatens artikel 2, at sikre lige adgang til inklusiv uddannelse for alle og at understøtte elever og studerendes oplevelse af mangfoldigheden i europæisk identitet samt styrke følelsen af et europæisk tilhørsforhold, der supplerer den lokale, regionale og nationale identitet.

Regeringen bakker op om, at det europæiske samarbejde på uddannelsesområdet skal bygge på de vestlige, demokratiske værdier, som de europæiske samfund, herunder det danske, bygger på. Forslaget til rådsbenstilling er generelt meget overordnet og på linje med folkeskolens formålsparagraf, og de elementer, der indgår i forslaget, er på forskellig vis allerede en del af den danske praksis på området. Dette gælder også den danske tradition og praksis omkring skolebestyrelser og elevråd, der generelt må siges at fremme den aktive deltagelse af lærere, forældre og elever i ledelsen af skolen. I forhold til inklusiv uddannelse ligger forslaget også inden for gældende regler og praksis.

2. Baggrund

Kommissionen offentliggjorde sit forslag til rådsbenstilling om fremme af fælles værdier, inklusiv uddannelse og den europæiske dimension i undervisningen den 17. januar 2018. Forslaget er oversendt til Rådet i dansk sprogversion den 19. januar 2018. Forslaget blev offentliggjort sammen med en meddelelse om en handlingsplan for digital uddannelse og et forslag til rådshenstilling om nøglekompetencer for livslang læring som en del af Kommissionens Uddannelsespakke af 17. januar 2018. Forslaget er fremsat med hjemmel i TEUF artikel 165 og 166. Rådet træffer afgørelse med kvalificeret flertal.

Forslaget til rådshenstilling udspringer af Paris-erklæringen om fremme af medborgerskab og de fælles værdier om frihed, tolerance og ikke-diskrimination gennem uddannelse, som blev vedtaget på det uformelle møde for undervisningsministre den 17. marts 2015 i Paris. I erklæringen opfordres til handling på alle niveauer for at styrke uddannelses rolle i fremme af medborgerskab og fælles værdier, styrkelse af social sammenhæng og hjælp til unge, så de kan blive ansvarlige, åbensindede og aktive medlemmer af vores mangfoldige og inklusive samfund.

Kommissionen henviser i sin begrundelse for forslaget endvidere til meddelelsen af 21. juni 2016 om støtte til forebyggelse af radikaliserings, der fører til voldelig ekstremisme, i hvilken det understreges, hvor afgørende uddannelse er i bestræbelserne på at identificere og beskytte unge, der er i risiko for radikaliserings.

Endelig peges der i forslaget på, at EU's værdigrundlag som beskrevet i artikel 2 i Traktaten om Den Europæiske Union har bragt mennesker, lande og samfund sammen i et politisk projekt, der har ført til den længste periode med fred i Europa, og som samtidig har medført social stabilitet og økonomisk

velstand. Imidlertid står EU og dens medlemsstater over for udfordringer som fremmedhad, splittende nationalisme, diskrimination, spredning af misinformation og udfordringen med radikaliserings, hvilket kan udgøre alvorlige trusler mod grundlaget for demokratierne, underminere tiltroen til retsstaten og de demokratiske institutioner og forhindre følelsen af et fælles tilhørsforhold mellem de europæiske samfund.

3. Formål og indhold

Formål

Formålet med forslaget til rådshenstilling er at sikre demokrati på alle niveauer gennem at bidrage til forankringen af de fælles europæiske værdier, som nævnes i Traktatens artikel 2, at sikre lige adgang til inklusiv uddannelse for alle og at understøtte elever og studerendes oplevelse af mangfoldigheden i europæisk identitet samt styrke følelsen af et europæisk tilhørsforhold, der supplerer den lokale, regionale og nationale identitet.

Indhold

I forslaget til rådshenstilling henstilles det til medlemsstaterne, at de bl.a. bør øge udvekslingen af de fælles værdier, der er fastsat i Traktatens artikel 2, fra en tidlig alder og på alle uddannelsesniveauer for at styrke den sociale samhørighed og en fælles følelse af at høre til på lokalt, regionalt, nationalt og EU-plan. Ligeledes bør de fortsat gennemføre tilsagnene i Paris-erklæringen ved at fremme undervisning i medborgerskab og etik samt fremme det åbne klasseværelse, ved at fremme kritisk tænkning og mediekendskab, ved at udvikle strukturer, der fremmer den aktive deltagelse af lærere, forældre, elever og det bredere samfund i ledelsen af skolen, og ved at støtte mulighederne for de unges demokratiske deltagelse samt for et aktivt og ansvarligt engagement i samfundet.

Endvidere henstilles det til medlemsstaterne, at de bør fremme inklusiv uddannelse for alle elever og studerende, bl.a. ved at inkludere alle elever i uddannelse af høj kvalitet fra en tidlig alder, ved at give elever og studerende den nødvendige støtte ud fra deres behov, ved at muliggøre skift mellem forskellige uddannelsesniveauer og give mulighed for passende studie- og erhvervsvejledning, og ved effektivt at anvende Det Europæiske Agentur for Specialundervisning og Inklusion til at gennemføre og monitorere vellykkede tilgange til inklusiv undervisning.

Det henstilles ligeledes til medlemsstaterne, at de bør fremme den europæiske dimension i undervisningen ved bl.a. at tilskynde til en forståelse af den europæiske sammenhæng og den fælles arv og bevidsthed om mangfoldigheden i EU's medlemsstater, til en forståelse af baggrunden for EU samt dens funktionsmåde, og til deltagelse af elever og lærere i eTwinning-netværket og i grænseoverskridende mobilitet, særligt for skoler.

Det henstilles desuden til medlemsstaterne, at de bør gøre det muligt for lærere, skoleledere og det akademiske personale at fremme fælles værdier og give inklusiv uddannelse bl.a. ved hjælp af tiltag for at ruste dem til at viderebringe budskabet om fælles værdier og fremme aktivt medborgerskab samt videreformidle en fornemmelse af tilhørsforhold og respondere på elever og studerendes forskellige behov, og ved at fremme udveksling og peer-læringsprogrammer.

Endelig henstilles det til medlemsstaterne, at de bør gennemgå og om nødvendigt ændre eksisterende politikker og praksis inden for uddannelsesområdet og ikke-formel læring som svar på disse henstillinger, at de bør identificere mangler og fremme offentligt engagement, høring og dataindsamling med henblik på at forbedre evidensbaseret politikudvikling på området, at de bør fortsætte samarbejdet inden for EU's strategiske rammer om peer-læring og udveksling af bedste praksis vedr. fremme af

fælles værdier, og endelig gøre effektiv brug af EU's finansieringsinstrumenter ved implementeringen af henstillingen.

Til sidst i udkastet til rådshenstilling hilses Kommissionens tilbud velkommen om at støtte medlemsstaternes implementering af henstillingen gennem de redskaber og finansieringsinstrumenter, der er til rådighed, særligt skolemobilitet og eTwinning, og at udvikle og efterse praktiske referenceredskaber og vejledningsdokumenter for praktikere og politiske beslutningstagere samt støtte forskning og inddragelsen af interessenter for at udfylde huller i viden

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Forslaget til rådshenstilling medfører ingen konsekvenser for dansk ret.

7. Konsekvenser

Forslaget til rådshenstilling forventes ikke at få konsekvenser for lovgivningen, EU-budgettet, statsfinanserne, samfundsøkonomien, erhvervslivet, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

Forslagets indhold anses for at være gældende praksis inden for det danske uddannelsessystem.

8. Høring

Meddelelsen blev sendt i skriftlig høring i EU-specialudvalget vedr. uddannelse og ungdom den 19. januar 2018. Der indkom følgende høringssvar, som nedenfor gengives i deres fulde længde, men med mindre justeringer for læsevenlighedens skyld.

Dansk Folkeoplysnings Samråd:

"Fra folkeoplysningen kan vi varmt støtte dette, og vil kraftigt opfordre til, at intensionerne bringes videre til en implementering, der i høj grad handler om folkeoplysning – den ikke-formelle voksenlæring og foreningslivet for voksne. Det kræver, så vidt jeg kan se, et ændret fokus i Danmark og i EU, når det handler om livslang læring for voksne. Jeg har nævnt før, at en større del af Erasmus+ midlerne bør gå til den ikke-formelle voksenlæring. I dag er det kun 5%."

Kommunernes Landsforening (KL):

"Det fremgår af materialet, at det er frivilligt for medlemsstaterne at tilslutte sig en rådshenstilling, og at hver medlemsstat efterfølgende beslutter, hvilken tilgang, man vil anlægge ved gennemførelsen. Såfremt Danmark hidtil har tilsluttet sig tidligere erklæringer og henstillinger på området, vil det være naturligt, at vi også tilslutter os denne.

Kommentarer til konkrete elementer i henstillingen, der vil kunne udfordre Danmark på folkeskoleområdet:

Fremme af fælles værdier

I Danmark er "det bredere samfund" involveret i ledelsen af skolen ved at kommunalbestyrelsen har det politiske ansvar for folkeskolen. Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at to repræsentanter for det

lokale erhvervsliv, lokale ungdomsuddannelsesinstitutioner eller lokale foreninger indgår i skolebestyrelserne.

Det vurderes ikke at være realistisk, at det bredere samfund involveres yderligere i ledelsen af skolen. Men der kan selvfølgelig godt udvikles på deltagelsesformerne, fx karakteren og hyppigheden af kommunalpolitikernes dialog med skolerne.

Fremme af den europæiske dimension i undervisningen

I folkeskolen er der en "kanon" i faget historie, der bl.a. indeholder Maastricht 1992. I faget samfundsfag var der indtil december 2017 bindende videns- og færdighedsmål om forholdet mellem EU og Danmark. Disse mål er nu gjort vejledende. Der er fortsat et bindende overordnet kompetencemål om, at eleven kan tage stilling til politiske problemstillinger lokalt og globalt og komme med forslag til handlinger. Det er urealistisk, at de vejledende mål gøres bindende igen – i hvert fald på kort sigt.

Støtte til lærerne og undervisningen

Afsættet for folkeskolens virke er folkeskolelovens formålsparagraf. Formål og kompetencemål for de enkelte fag fremgår af Fælles Mål. Dette initiativ om støtte til lærere og ledere i forhold til at fremme fælles værdier og inklusion kunne bl.a. oversættes til kompetenceudvikling i forhold til at skabe inkluderende læringsmiljøer og undervisningsdifferentiering mv. Elementer, som berøres, men ikke foldes ud i hverken loven eller Fælles Mål. Dette har de senere år været prioriterede områder i kommunerne sammen med kompetenceudvikling i fagene. Begge dele samt fx kompetenceudvikling i forhold til at inddrage digitale læremidler og undervisningsformer kan bidrage til at opfylde målene i henstillingen, hvilket vil være vigtigt at være opmærksom på, når der på et tidspunkt skal samles op på medlemsstaternes arbejde med afsæt i henstillingen.”

Dansk Industri (DI):

”DI er enig i behovet for et fokus på fælles værdier, medborgerskab mv. som et af flere instrumenter til at styrke demokrati og sammenhængskraften i både medlemslandene og EU samlet set. Også her synes henstillingen at være udformet med udgangspunkt i en uddannelsesforståelse, der primært omfatter de traditionelle uddannelsesformer i folkeskole-gymnasium og videregående uddannelse, mens de praksisrettede erhvervsuddannelser med deres praktik-element ikke rigtig synes omfattet. Henstillingen er ikke specielt konkret formuleret og det er umiddelbart vanskeligt at se hvordan der skal arbejdes videre med - og måles på - initiativer, der skal styrke udviklingen af demokrati og fælles værdier mv.”

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der er ikke kendskab til andre landes holdninger til forslaget.

10. Regeringens foreløbige generelle holdning

Regeringen bakker op om, at det europæiske samarbejde på uddannelsesområdet skal bygge på de demokratiske værdier, som de europæiske samfund, herunder det danske, bygger på. Forslaget til rådshenstilling er generelt meget overordnet og på linje med folkeskolens formålsparagraf, og de elementer, der indgår i forslaget, er på forskellig vis allerede en del af den danske praksis på området. Dette gælder også den danske tradition og praksis omkring skolebestyrelser og elevråd, der generelt må siges at fremme den aktive deltagelse af lærere, forældre og elever i ledelsen af skolen. I forhold til inklusiv uddannelse ligger forslaget også inden for gældende regler og praksis.

11. Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.